

ANATOMIA D'UN DESASTRE

MANUEL CASTELLS

Catedràtic emèrit de Sociologia de Berkeley i membre de la Real Academia de Ciencias Económicas y Financieras

El col·lapse de Nova Orleans no és un desastre natural, sinó una calamitat social i política. L'huracà *Katrina* (dona havia de ser) no va castigar directament Nova Orleans. El seu impacte a la costa de Mississipí va ser devastador. Però no és comparable amb el que ha passat a Nova Orleans. En aquesta històrica ciutat la destrucció ha provingut de la inundació per trencament i desbordament de les aigües perquè els dics protectors no eren prou alts. La ciutat, construïda sota el nivell del mar entre llacs i el riu Mississipí, s'ha fet precària durant les últimes dècades perquè la protecció natural que tenia dels aiguamolls ha estat erosionada pel desenvolupament immobiliari. **Clinton** va declarar una àmplia àrea no edificable. Però **Bush** va eliminar la protecció federal i l'erosió es va accentuar.

Fa temps que els experts van denunciar que els envellits dics necessitaven una reparació. El juny del 2002 el diari local *Times-Picayune* va predir que un huracà de nivell 3 inundaria la ciutat. L'abril del 2001 un informe del Congrés va identificar Nova Orleans com a zona potencialment catastròfica i va recomanar una modernització del sistema de dics. El projecte va ser rebutjat perquè costava 14.000 milions de dòlars (és la despesa d'un mes a l'Iraq). A més, davant les dificultats pressupostàries derivades de la guerra, **Bush** ha retallat fons civils. El juny del 2005 va reduir un 44% els fons del Cos d'Enginyers de Nova Orleans dels quals depèn el manteniment del sistema de dics i el drenatge.

La inundació ha estat selectiva. La zona d'hotels i l'històric barri francès van ser castigats per la tempesta, però amb prou feines van quedar inundats. Els dics eren més vulnerables en zones populars de Nova Orleans, que han estat les més afectades. És una de les ciutats més pobres dels Estats Units, amb un 67% de població negra. Ha estat aquesta població la que més ha patit. ¿Per què no se'n

van anar? La majoria perquè no van poder. Hi ha un 20% de pobres a la ciutat, molts no tenen cotxe, i sobretot no tenen diners estalviats ni cap lloc on anar. Un diari local pocs dies abans de l'huracà, quan ja se sabia que venia, va estimar que hi havia 100.000 persones sense cotxe. L'ordre d'evacuació només la van poder seguir les famílies de classe mitjana, amb cotxe, estalvis i connexions. Poc d'aquests estan avui entre les víctimes.

La catàstrofe està marcada per classe i raça. Les autoritats van donar l'ordre d'evacuar sense cap pla, sense proveir transport, sense assegurar refugi. L'únic que van fer va ser obrir l'estadi de futbol i allà hi va anar la gent desesperada. Però ningú havia previst vàters, dutxes, menjar, aigua, res. Al cap d'un dia el lloc es va convertir en un infern. Abans que arribés ajuda van passar quatre dies, quatre llargs dies en una gran ciutat, on centenars de milers de persones deambulaven sense rumb per aigües infectades de rates o es parapetaven als sostres mentre l'aigua anava pujant, esperant una ajuda que en molts casos no va arribar a temps.

¿Per què? Ineficiència i desorganització, per descomptat. Però també falta de recursos. La Guàrdia Nacional de Louisiana, el recurs en aquests casos, té el 35% dels seus efectius i gairebé tots els seus vehicles amfibis a l'Iraq. I la governadora de Louisiana té com a única obsessió mantenir l'ordre, i ha permès que es tiri a matar, incrementant així la tensió. L'agència federal per a emergències no va ser capaç d'organitzar l'ajuda fins que l'Exèrcit va agafar el tema a les seves mans: la prioritat concentra en els militars la capacitat operativa.

És significativa també la lenta reacció del president **Bush** i del Congrés. En el primer dia de la catàstrofe ni tan sols van interrompre les vacances. A Internet va circular una foto de **Bush** tocant la guitarra. I a la secretària d'Estat **Condi Rice** la van veure al teatre a Nova York i comprant-se parells de sabates a la caríssima botiga Ferragamo de la Cinquena Avinguda. Anècdota: a una senyora que la va increpar, la van fer fora a puntades de peu. És possible que la relativa indiferència cap al patiment d'aquests refugiats tingui una coloració racista. De fet, el president del Congrés (republicà) va declarar que més valdria no

reconstruir Nova Orleans.

En aquest context s'ha de situar el pillatge i la violència que es van desfermar a Nova Orleans, el que més ha alarmat l'elit del país. ¿Per què disparen contra helicòpters de rescat? ¿Com pot ser que es vegin al país de la democràcia bandes armades en camionetes terroritzant i disparant, mentre la policia s'atrinxerava a les comissaries o abandonava els seus llocs perquè la situació era, segons un policia, "com a Somàlia"? En part, va ser gent desesperada que sense menjar ni beguda van saquejar per sobreviure. I, de passada, molts es van endur el que van poder. Alguns per intercanviar-ho per menjar. També van assaltar magatzems d'armes.

Per una altra part, passa que en molts barris pobres dels Estats Units la situació social és explosiva, només es manté amb policia i si els joves veuen la possibilitat de revenjar-se, l'aprofiten, encara que sigui durant unes hores. Fer-ho explotar tot en la seva desesperació. I ara comencen els incendis. És una altra manera de suïcidi antisistema.

El desastre de Nova Orleans, amb tota la seva tragèdia humana, denota la debilitat fonamental del colós nord-americà, tan desenvolupat militarment i tecnològicament, com socialment subdesenvolupat i políticament descontrolat. La seva crisi ens afecta a tots.

ARTICLE PUBLICAT A EL PERIÓDICO DE CATALUNYA EL 4 DE SETEMBRE DE 2005